

ДНІ ІНСТИТУТУ У ХКТЕІ: краса української мови в «Історіях старого Проскурова»

Вже п'ять років поспіль, шляхетної осінньої пори, 09 листопада, у Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті в особливий спосіб відзначається День української писемності і мови. Ми усвідомлюємо – мова – це основа нашої національної ідентичності, вираз генетичного коду української нації.

Саме мова дозволяє нам комунікувати з усім світом, презентувати себе світові... Через нашу історію, культуру, через цінності особистостей, які творили нашу державу і наше місто...

Зауважимо, що дата 09 листопада є знаковим початком відзначення Днів Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, святкування яких завершується Міжнародним днем студента. І це – не даремно. Адже спочатку було Слово.

Загалом, програма заходів у рамках відзначення Днів Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту у 2016-2017 н. р. включала наступні події:

10 листопада 2016 р. поч. о 17-00	ауд. 305	Літературно-музичний вечір, присвячений Дню української писемності і мови «Особистості, що творили історію Проскурова-Хмельницького: початок». Організатори - викладачі української філології та студія історичних реконструкцій ХКТЕІ «Хмельниччина мистецько-історична». За участі представників музейних, культурно-освітніх установ міста.
14 листопада 2016 р. поч.о 16-00.	Хмельницький музично-драматичний театр ім. М. Старицького	Фінал загальноміського етапу конкурсу студентської творчості «Student Stars», організованого Управлінням молоді і спорту Хмельницької міської ради та Хмельницької обласної державної адміністрації.
15 листопада 2016 р. поч.о 14-00.	ауд. 305	Щорічна звітна науково-практична конференція магістрантів ХКТЕІ за результатами роботи над дослідженнями «Магістеріум-2016»
17 листопада 2016 р. з 08-00 до 17-00	Навчальний корпус інституту	День студентського самоврядування у ХКТЕІ. Виконання членами студентського Віче посадових обов'язків представників адміністрації, керівників

		структурних підрозділів ХКТЕІ, здобуття досвіду з викладання навчальних дисциплін.
17 листопада 2016 р. поч. о 14-00	Хмельницька міська рада, зала засідань	Нагородження кращих студентів ХКТЕІ грамотами Хмельницької міської ради за досягнення у освітній, практичній, науковій діяльності.
17 листопада 2016 р. поч. о 17-00.	Хмельницька обласна філармонія	Концерт сучасної музики у Хмельницькій обласній філармонії з нагоди Міжнародного дня студента «Музика Голівуду».
18 листопада 2016 р. поч. о 08-00	Собор Різдва Пресвятої Богородиці.	Урочиста літургія у соборі Різдва Пресвятої Богородиці з нагоди Днів Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту (за участі ректорату, науково-педагогічного колективу інституту, адміністрації та педагогічного колективу коледжу інституту).

Першою у низці заходів з нагоди відзначення Днів Інституту стала чергова літературно-музична імпреза **«Особистості, що творили історію Проскурова-Хмельницького: початок»**, створена студією історичних реконструкцій ХКТЕІ «Хмельниччина мистецько-історична». Традиційно, у проведенні вечора взяли участь і студенти-гуртківці, і викладачі.

Створенню сценарію дійства передувала кропітка робота – вивчення цікавих епізодів історії міста кінця XIX – початку XX століть, консультації з істориками-краєзнавцями, підбір акторів, які б наймайстерніше, найхаризматичніше втілили образи міщан, які своєю працею творили дух Міста, створення, власне, самих театралізованих постановок. Серед напрацювань викладачів та студентства – низка наукових публікацій, присвячених соціально-економічним аспектам становлення і розвитку нашого міста, зокрема – еволюція торгівлі, готельно-ресторанної справи – те, що відображає унікальне обличчя сучасного м. Хмельницького.

«Родзинкою» вечора стало те, що навіть ведучі дійства були в образах мешканців Проскурова-Хмельницького XIX-XX століття і вражали глядачів акторською майстерністю.

У ролі Олександра Купріна, який у своєму творі «Поєдинок» зобразив окремі картини життя проскурівського міщанства, виступив декан факультету управління і підприємництва Євген Валерійович Докторук, у ролі гості провінційного міста, аристократки Елізабет – викладач української філології Оксана Вікторівна Мудракова.

Перші глядачі й критики – поважні гості. Ми вдячні цілій когорті друзів навчального закладу – партнерам у реалізації соціокультурних ініціатив, які прибули на свято та виступили першими професійними критиками та вдячними глядачами:

заступник директора історико-культурного заповідника «Межибіж» з наукової роботи Ігор Валентинович Западєнко;

провідний науковий співробітник Хмельницького обласного краєзнавчого музею, особистість, багаторічна праця якої дала можливість хмельничанам дізнатись про невідомі раніше сторінки історії нашого обласного центру – Сергій Миколайович Єсюнін;

старший науковий співробітник Хмельницького обласного краєзнавчого музею, директор туристичної агенції «Ніка-тур» Наталія Іванівна Стрельбіцька;

науковий співробітник Хмельницького обласного літературного музею Лісничка Альона Юріївна, представники Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, туристичних фірм міста.

Високою честю для усіх присутніх стала участь у дійстві протоієрея української православної церкви, священника храму Різдва Пресвятої Богородиці отця Михайла.

Театралізовані історії з життя міста і його мешканців були майстерно помережені вишуканою українською поезією, вокальними і хореографічними композиціями.

Ми не будемо сьогодні розкривати усі деталі дійства, адже захід – це ні що інше, як спроба створення театралізованої екскурсії Проскуровом-Хмельницьким, яка в майбутньому буде відтворена на вулицях нашого міста.

Сьогодні представляємо до уваги читачів фотозвіт заходу з лаконічними коментарями.

На фото: театралізована історія заснування Собору Різдва Пресвятої Богородиці у виконанні студенток ХКТЕІ – майбутнього бухгалтера Алли Матушевської та майбутнього ресторатора Мар'яни Мацоли.

Епізод перший: історія заснування собору Різдва Пресвятої Богородиці. Театралізація цієї події – це діалог двох юних міщанок, із якого глядачі розуміють усі непрості аспекти побудови православного храму у місті, де домінуючими етносами були євреї та поляки. Наведемо уривок із їх діалогу.

«Марія. Раніше на місці храму стояла невеличка дерев'яна церква. Церкву разом із дзвіницею і міцною огорожею було збудовано силами прихожан, вона мала один престол в ім'я Пресвятої Богородиці. У 1822 р., коли Проскурів постраждав від величезної пожежі, церква була повністю знищена вогнем.

Ольга. Тоді, мабуть, і почалось відродження храму?

Марія. Так... було складено спеціальний проект, згідно з яким Проскурівська церква Різдва Богородиці, невеличка і дерев'яна, мала стати собором, проте було лише 35 дворів православних віруючих... цього було замало!

Ольга. В інших містах становище було не кращим... Як же ви вийшли зі становища, адже побудувати пристойний храм за рахунок місцевих коштів просто неможливо?

Марія. Справу будівництва соборів і утримання духівництва взяв на себе «центр». З імператорської скарбниці було виділено 60 тисяч карбованців на будівництво собору на місці старої церкви, що згоріла. Так у 1835-1837 роках постає величний собор Різдва Пресвятої Богородиці – найперша кам'яна споруда нашого міста.

Ольга. Чому новий собор округлої форми?

Марія. Архітектурна форма храму і справді незвична для нашого краю, адже типова подільська церква - дерев'яна, прямокутна. Архітектурна форма кола символізує нескінченність, сонцесайність, силу божественної мудрості. Упевнена – минуть століття, а храм і далі прикрашатиме середмістя Проскурова, від світла його свічок і пісне співів кращим ставатиме навколишній світ і серця людей...»

Епізод другий: історія закладення бруківкою центральної вулиці міста – проблема, актуальна для градоначальників багатьох міст у різні часи. У Проскурові ця проблема була вирішена в доволі оригінальний спосіб – про це ми дізнаємось із нотаток нотаріуса Колоколова. Правда ж полягає у тому, що сьогоднішня Проскурівська (колись - Олександрівська) дійсно тривалий час була незабрукованою та брудною настільки, що це стало предметом жартів для міщан (і це при тому, що більшість красивих кам'яних, переважно двоповерхових будинків вже було побудовано). Допоміг випадок. У театралізованому вигляді історія виглядає так:

«Міщанка-наречена Цей день мав стати найщасливішим у моєму житті! Адже кожна жінка мріє вдягнути білу весільну сукню та вийти заміж... Родина мого обранця мала сумніви, адже я походжу із небагатої родини. Але те, що сталося у день нашого одруження, було насправді жахливим!

Мій наречений простував у екіпажі Олександрівською зі своїм почтом, аби забрати мене і їхати на вінчання. Напередодні був дощ, колесо екіпажа застрягло у одній із ям, рівновага втратилась, і усі пасажери просто упали в багнюку!

Мій наречений не приїхав. А я... який сором! Кілька тижнів я не могла вийти на вулицю! Який сором! Покинута перед вінцем!

Потім гнів минув і я подумала: а чому я маю так страждати? Адже є справжні винуватці мого горя!

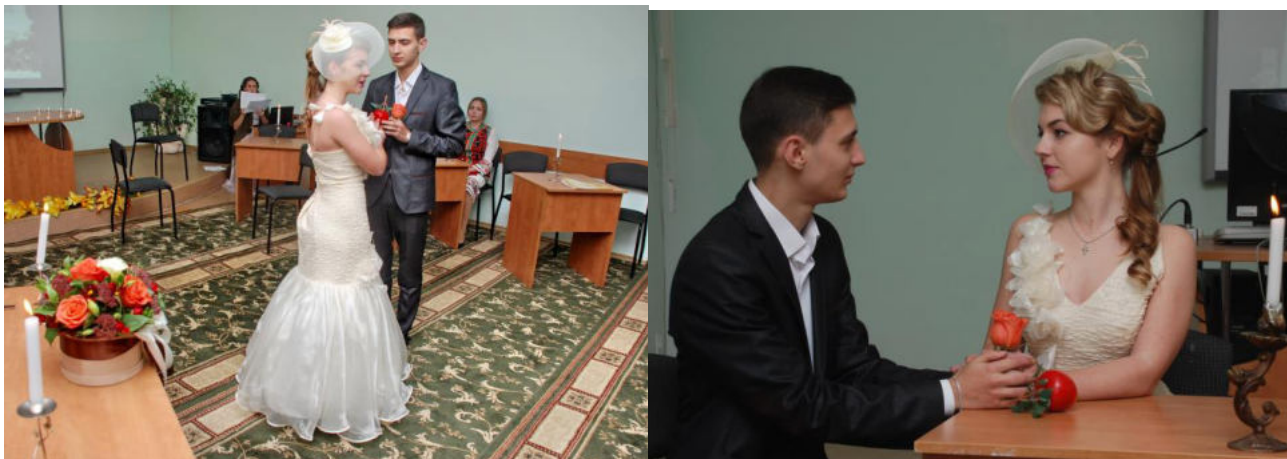
І я... Я подала до суду на міську владу, яка дозволяла такий безлад у місті.

Минуло кілька місяців і кілька судових засідань, на останньому з яких було оголошене рішення:

1. Місто мало сплатити мені значну грошову суму у якості відшкодування ганьби, якої я зазнала.

2. Влада міста у найближчий час мала відшукати кошти, аби закласти бруківкою центральну вулицю міста.

Зайве й говорити, що обидва рішення були виконані у повній мірі».

На фото: міщанка-наречена та історія закладення бруківкою центральної вулиці нашого міста у виконанні майбутніх менеджерів Анастасії Хану та Олександра Прияна.

Епізод третій: найкращий ресторан. Ми продовжуємо нашу подорож старовинним Проскуровом. Куди ж ідемо? Звичайно, у ресторан! Найстаріший заклад ресторанного господарства у нашому місті знаходиться за адресою: вул. Проскурівська, 15 (сьогодні – «Кондитерська лавка»).

У першій половині XX століття тут був найпопулярніший ресторан Проскурова.

На жаль, достовірно невідомо, хто і коли побудував цей будинок і хто був засновником ресторану “Елефант” (“Слон”).

Точно можна стверджувати лише те, що у 1908 році цей ресторан вже успішно працював та вважався найкращим у місті.

На відміну від багатьох подібних закладів (а на той час – дані на 1909 рік, – у Проскурові було 9 ресторанів і трактирів, 17 харчевень, закусочних і чайних, 1 буфет, 39 пивниць та винниць), “Слон” пропонував відвідувачам найвишуканий асортимент.

Кухня ресторану особливо славилася оригінальними холодними закусками і фірмовою заливною рибою, а також різноманітним вибором вин і делікатесів. Кажуть, що навіть під час громадянської війни, коли в країні панували голод і розруха, у “Слоні” можна було замовити (зрозуміло, за великі гроші) чорну ікру й ананаси. Ще одним “козирем” ресторану тривалий час був оркестр сліпих музикантів, що складався з 18 чоловік, які грали вечорами.

На фото: офіцери-завсідники ресторану «Елефант» (майбутній юрист Владислав Михальчук та майбутній організатор виробництва Іван Схабіковський) розповідають про враження від вишуканої кухні, неперевершеної атмосфери та напівлегендарних історій, пов'язаних із найстарішим рестораном нашого міста.

Епізод четвертий: найкращий гастроном. Наше місто у першу чергу асоціюється із торгівлею. Тому надзвичайно важливо знати, хто закладав основи (і моральні також) у ведення торговельного бізнесу. Історичні джерела стверджують, що першим магазином «європейського стилю» у Проскуріві став відкритий у 1880 р. гастроном купця Василя Журавльова. Торгівлею купецька родина Журавльових почала займатися з 1832 року. Вже через два десятиліття Журавльови володіли крамницями у багатьох містах і містечках Подільської та Волинської губернії та декількома магазинами у Києві. Магазин пропонував широкий вибір вітчизняних та імпортованих бакалійних і гастрономічних товарів, можливість брати товар у кредит, робити замовлення, доставка додому і дегустація.

На початку ХХ століття власницею фірми стала донька Журавльова. У 1903-1905 роках купчиха, за допомогою рідного дяді Семена Журавльова, побудувала приватний двоповерховий будинок з червоної цегли. На горішньому поверсі була влаштована власна квартира, а нижній відведено під торгові площі нового гастроному із вивіскою — «Магазин Журавльової».

У ХІХ – на початку ХХ століття повсюди існувало гарне правило – на крамницях, ресторанах, готелях, у назвах промислових підприємств вказувати не просто назву, але й обов'язково прізвище власника, причому великими літерами, на видному місці. Вказувати своє прізвище не було марнославством купців та промисловців. От, приміром, як звучав параграф щодо порядку утримання торгових закладів, у постанові Проскурівської міської думи від 1894 року: «Торговые заведения открывают по фронту

улиц і площадей с выходом на улицы и иметь приличную вывеску, выставленную на видном месте на стене дома с видною надписью — названием заведения и с указанием имени, отчества и фамилии содержателя». По-друге, прилюдний напис прізвища допомагав споживачам орієнтуватись, у кого вони купили той чи інший продукт, хто його виробив, хто надав їм послугу.

Саме з ім'ям купецької родини Журавльових пов'язаний випадок, що виразно демонструє сутність вагомого поняття означеної доби — «купецької честі».

Про те, що купці дорожили власним ім'ям та репутацією фірми, свідчить факт, що трапився у 1882 році в Проскуріві. У місті вже третій рік працювали дві крамниці купецької родини Журавльових. Наприкінці 1882 року, купцю Василю Журавльову, власнику проскурівських крамниць, надійшла скарга на неякісне вино, що він завіз до своїх магазинів. Купець перевірів пляшки, що були в магазинах, та визнав — вино, що було заявлене як «Ельзаське біле», насправді було низькосортною підробкою. Журавльов не лише вилучив пляшки з продажу, а й подав у газету «Подольские губернские ведомости» оголошення наступного змісту: «Всем! Всем! Всем! Кто приобрел в Проскурвских магазинах Журавлевых с 7 по 12 декабря вино «Эльзасское белое», просьба вернуть купленное, так как содержимое его не отвечает заявленному качеству. Принимаем бутылки как не распечатанные, так и пустые — все по цене купленного товара. Деньги возвращаются тут же в кассе. Желющие могут обменять товар на другой, получив в придачу подарок».

На фото: власниця першого гастроному «європейського стилю» Віра Василівна Вільчек-Журавльова розповідає про розуміння купецької честі та вагомість репутації у ділових стосунках. Майбутній фінансист Діана Заболотна була переконливою у цій ролі.

Епізод п'ятий: найкращий готель. Місто, у якому жваво розвивалась сфера торгівлі, мало також справжні традиції розвитку готельного бізнесу. Судіть самі — у 1910 році в місті з населенням всього 36 тисяч мешканців нараховувалося 19 готелів!

Зрозуміло, що більшість з них були маленькими і мали всього 4-5 номерів, але все-таки факт залишається фактом. Більше того, Проскурів за кількістю готелів займав перше місце в Подільській губернії.

Так, наприклад, у самому губернському центрі, Кам'янці-Подільському, було 15 готелів, у Вінниці — 12, у Могилеві-Подільському — 11.

Серед усіх готелів Поділля найкращим вважався шестиповерховий готель “Савой” у Вінниці, який мав небачену на той час розкіш — єдиний у губернії електричний ліфт і гарячу воду.

У Проскурові тривалий час найпрестижнішим був готель “Петербурзький” (дивись Проскурівська, 33). Непоганими також вважалися “Англія” (власник І.Гользер), “Бель-В’ю” (В.Гойфман), “Берлін” (С.Ойзелат), “Імперіаль” (З.Булик), “Пасаж” (Л.Вайнбом).

Але, крім пишних і претензійних назв, усі ці готелі мало чим відрізнялися один від одного: ті ж мінімальні зручності, той же, досить обмежений спектр пропонованих послуг, ті ж люті клопи в номерах. Місту був потрібен першокласний готель.

За його влаштування взявся проскурівський купець Сімха Вассерман, відомий торговець галантерейними товарами і щедрий меценат, член правління благодійної ради місцевого комерційного училища.

Дітище Вассермана — чотирьохповерховий готель “Континенталь”, збудований у 1910 -12 роках мав 3 “люксових” апартаменти, 5 номерів “першого класу”, електричне освітлення і саме найголовніше — гаряче водопостачання! І це в той час, коли в місті взагалі відсутній водогін!

На фото: Сімха Вассерман – будівничий готелю «Континенталь» у виконанні майбутнього менеджера Любомира Колесницького.

Вшанування української писемності і мови у ХКТЕІ – це, у першу чергу, глибоке знання рідної мови – справжній бренд нашого вищого навчального закладу, адже наші студенти упродовж багатьох років здобувають призові місця за результатами участі у Міжнародних мовно-літературних конкурсах ім. Т.Шевченка та П.Яцика. У День української писемності і мови сотні студентів написали радіо диктант на знання української мови, а викладачі української філології його перевірили і... маємо результат! Переможницею стала 18-річна Руслана Сковер, майбутній товаровознавець!

На фото: особлива мить свята – нагородження ректором інституту, Людмилою Миколаївною Коваль та директором коледжу інституту Світланою Василівною Леськовою Руслани Сковер – студентки ХКТЕІ, майбутнього товаровознавця, яка без жодної помилки написала радіодиктант з української мови.

Наша віртуальна подорож вулицями Проскурова завершується... Поезія, вишукані романи – хвилюючі миті втіхи від краси рідної мови...

На фото: Аліна Чук та декан факультету економіки і маркетингу Андрій Савіцький, студенти-учасники хорової капели «Прибузькі солов'ї» Вадим Мусієнко та Олександр Приян майстерно виконують романси, популярні на зламі століть.

*На фото: хореографічні та вокальні композиції,
що довершили мистецьку канву дійства*

На фото: останні миті свята...

Дякуємо усім викладачам та студентам, усім співробітникам інституту та коледжу інституту, які долучились до свята вшанування української писемності, мови, історії рідного краю!

**Проректор з науково-педагогічної
та виховної роботи**

В. С. Церклевич